

DORIVOR DIANTHUSNING O'SIMLIGINING XILLARI VA QO'LLASH USULI

Jumayeva Marvaridbonu

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Annotatsiya: *Poyasi bo'g'imlarga bo'lingan, barglari qaramaqarshi, bandsiz, to'g'ri nashtarsimon yoki uchi utkir. Gulyonbargchasi kosachasiga yaqin joylashgan. Chinnigulning ko'pgina turlari manzarali va ekib ko'paytiriladi. Janubiy Yevropada keng tarkalgan bir va ikki yillik bog yoki golland chinniguli (*D. caryophyllus*) turi Chinnigulning manzarali navlarini yaratishda asos bo'lgan. Guli bitta to'pgulda, yirik, kalin, qatmaqat, xushbo'y, rangi har xil (qizil, pushti, sariq, oq va boshqalar). Ko'pgina mamlakatlarning sanoat gulchiligida ochiq yerlarda va issiqxonalarda yetishtiriladi. Ko'p yillik patli yoki turk Chinniguli (*D. barbatus*) turining gullari mayda, g'oyat xushbo'y, qalin to'pgulga yig'ilgan. Gulchilikda ahamiyati katta. Bir yillik xitoy Chinniguli (*D. chinensis*) turi gulining rangi va tuzilishi bilan farq qiladi. Chinniguli urug'idan (urug'i issiqxonalarda yanvar—maydi ssiiladi) va kalamchasidan (noyabr—mart oylarida ildiz oldiriladi) ko'paytiriladi.*

Tayanch so'zlar: *Uyqusizlik, oshqozon yarasi, tish og'rig'i, teri kuyishi*

KIRISH

Golland Chinniguli 5—8 oyda gul chiqaradi, turk Chinniguli 2-yili iyun-iyulda, xitoy Chinniguli iyundan birinchi qorasovuqlargacha gullaydi. Uzbekistonning barcha viloyatlari uchun manzarali Chinniguli Vilyame Sim navi rnlashtirilgan (1980). Chinnigullar foydali xususiyatlari va kontrendikatsiyasi.

Og'izdagi muammolar, tish og'rig'i, tish go'shti yallig'lanishi, stomatit, og'izdan chiqqan hid uchun chinnigullar kurtaklarini chaynash foydalidir. Xuddi shu harakatlar boshlang'ich tomoq og'rig'ining oldini oladi. Ovqat hazm qilishni rag'batlantirish uchun 1 choy qoshiq asal bilan 1-2 chinnigullar kurtaklari ovqatdan 15 daqiqa oldin yaxshilab chaynaladi. Ammo oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yarasi, shuningdek qon bosimi ko'tarilganda bu kontrendikedir. Gipotenziya bilan siz bir nechta chinnigullar kurtaklarini ham chaynashingiz mumkin, bu ta'sir kofeindan kam bo'lmaydi. Chinnigullar yog'i pustulalar va furunkullarni davolashda samarali hisoblanadi. Furunkulga 1 tomchi konsentrlangan efir moyi surtiladi. Muammoli teri uchun chinnigullar efir moyi bilan vannalar qiling.

Chinnigullar moyi artrit va artroz uchun keng qo'llaniladi. Bu og'riq va yallig'lanishni bartaraf etishga yordam beradi. Buning uchun og'riqli bo'g'inni suyultirilgan chinnigullar efir moyi bilan massaj qiling (1 osh qoshiq massaj moyiga 15 tomchi chinnigullar efir moyi). Chinnigullar kurtaklaridan damlamalarni tayyorlash uchun an'anaviy tibbiyot bo'yicha maslahatlar mavjud. Biroq, bunday mablag'larning dorivor qiymati kichik bo'ladi, chunki issiqlik bilan ishlov berish paytida kurtaklarni tashkil etuvchi moddalar yo'q qilinadi.

Chinnigulni qanday tanlash kerak. Mo'rt, haddan tashqari quruq kurtak efir moylari etishmasligidan dalolat beradi. Yuqori sifatli buyrakni suvga uloqtirganda, u vertikal ravishda suzadi, oyog'i pastga yoki stakan tubiga cho'kadi. Agar "chinnigullar" gorizontal ravishda suv yuzasida yotsa, unda unda efir moylari yo'q. Bunday chinnigullar tibbiy maqsadlar uchun yaroqsiz. nashr etilgan

Antioksidant xususiyatlar tarkibiga kiruvchi karotin, B3 vitamini (nikotinic kislota) va boshqa B vitaminlari bilan bog'liq.C va PP vitaminlarining birgalikdagi ta'siri kapillyarlarning mo'rtligini va o'tkazuvchanligini pasaytiradi. Hujayra ichidagi yog'larning oksidlanishi zararli moddalar paydo bo'lishi va hujayra o'limiga sabab bo'ladi. Ziravorlar tarkibiga kiradi (tokoferol) oksidlanishni oldini oladi, zararli moddalarni zararsizlantiradi. Chinnigullar vitaminlardan oziq-ovqat, sintetik vitamin komplekslaridan so'rilishini yaxshilash uchun foydalidir. Chinnigullar kurtaklarini sekin chaynash nafasga o'ziga xos tetiklikni beradi.

Kurtakning fazilatlarini aniqlash uchun u xona haroratida stakan suvga tashlanadi. Agar mahsulot cho'ksa yoki qopqoq bilan suzib yursa foydali bo'ladi. Gorizontal holat efir moyi yo'qligini bildiradi. Chinnigullar yog'i gullar va barglardan suv-bug'distillash bilan olingan. Tibbiy xususiyatlar epidemiya paytida, ichak infeksiyalari bilan mustahkamlash uchun ishlatiladi. Artrit, revmatizm, nevrlogiya

uchun ishlatiladigan mahalliy og'riqsizlantiruvchi, isituvchi ta'sirni ta'minlaydi. Tashqi tomondan, chinnigullar moyi antiseptik xususiyatlar uchun foydalidir, terining davolanishini tezlashtiradi, yallig'lanish va yaralarni yo'q qiladi. U og'izning yallig'lanishini davolash uchun ishlatiladi.

Achchiq chinnigullar yog'idan foydalanish kontsentratsiyani va intellektual faollikni yaxshilashdir. U asteniya uchun ishlatiladi - charchoqni kuchayishi, kayfiyatning tez-tez o'zgarishi, bezovtalik, uyquning buzilishi, bosh aylanishi, bosh og'rig'i. Sovuqni oldini olish: Epidemiya paytida jamoat joylariga tashrif buyurayotganda, chinnigullar kurtaklarini og'zingizga oling.

Oshqozon yarası:

1st l aralashtiring. bir stakan iliq suvda chinnigullar yog'i. Bir oy davomida kuniga uch marta och qoringa iching. Ushbu vosita oshqozon yarasini davolaydi, yaxshilaydi.

Uyqusizlik:

Tez uxlab qolish uchun to'shakning boshiga mato sumkasini qo'ying, ichiga - chinnigullar bilan zich sepilgan paxta tolasi.

Hasharot chaqishdan himoya:

Ko'nichilik moyiga bir necha tomchi chinnigullar yog'i qo'shing.

Teriga qo'llang.

Kichkina kuyish, silinish, mayda jarohatlar uchun davo: 1-2 tomchi chinnigullar yog'ini qaymoq, loson, malhamga qo'shing.

Tish og'rig'i.

Retsept 1. Suvga quyish og'iz bo'shlig'i kasalliklarini davolaydi, tish og'rig'ini engillashtiradi: Bir nechta urug'larni (kurtaklarni) ozgina miqdorda qaynoq suv bilan qaynatib oling, yoping, sovushini qoldiring.

Og'zingizdagi iliq infuzionni og'riqli tish yaqinida 1-2 daqiqa ushlab turing, tupuring. Bir necha marta takrorlang. Retsept 2. Shunga o'xshash maqsadda chinnigullar yog'i ishlatiladi: Paxta sumkasini namlang, ta'sirlangan saqichga yoki og'riqli tishga qo'ying. Bir stakan iliq suvga 2 tomchi yog 'qo'shing, yaxshilab aralashtiring

Durulama uchun foydalaning.

Chinnigul urug'ini tishlang, uni og'riqli tish yoki saqich ustiga qo'ying. Hatto qadimgi davrda ham ular chinnigullar afrodisyak ekanligini payqashgan. Ziravor ovqatga qo'shilgan. Chinnigullar kontseptsiyani tezlashtirish uchun foydalidir, o'g'il tug'ilish ehtimolini oshiradi. Erkaklar va ayollar uchun zamonaviy retsept:

Yangi maydalangan chinnigullar kukunini (5g) bir stakan iliq sutga aralashtiring.

Chop qilingan gullar (3g).

O'simlik (1g).

Yangi chinnigullar kukuni (1,5 g).

Suv bilan oling:

1-kun - nonushta qilishdan yarim soat oldin sutkalik dozaning 1/3 qismi;

2-kun - kunlik dozaning 1/3 qismi nonushta qilishdan yarim soat oldin va tushlikdan oldin;

3-10 kun - nonushta, tushlik, kechki ovqatdan yarim soat oldin kuniga uch marta. Keyin haftada bir marta bir necha oy davomida oling.

Chinnigullar qo'llanilishi:

Ginekologiya, stomatologiya, kosmetologiyada ovqat pishirish, ziravorlar, aniqrog'i, foydali damlamalar va damlamalardan tashqari, ular onkologiya bilan og'rigan bemorlarga yordam beradi, oshqozon-ichak patologiyalarini engishadi va qon bosimini normallashtiradi.

Ziravor quyidagi xususiyatlarga ega:

Antiseptik; Og'riqni kamaytirish; Tonlama; Tinchlantiruvchi; Antivirus; Diuretik; Diaphoretic; Spazmodik; Yaralarni davolash; Antimikrobiyal. Chinnigullarning sog'liq uchun foydasi va zarari Chinnigullar qanday o'sadi?

Xulosa

Xushbo'y chinnigullar juda keng foydali xususiyatlarga ega, ammo individual intolerans mavjud bo'lganda yoki haddan tashqari foydalanish bilan tanaga ham zarar etkazishi mumkin. Buning oldini olish uchun siz dorivor damlamalar va chinnigullar infuziyalarini ehtiyotkorlik bilan qabul qilishingiz yoki tibbiy ko'rsatmalar mavjud bo'lsa, ularni butunlay tark etishingiz kerak.

O'zining noyob tarkibi tufayli chinnigullar an'anaviy tibbiyot tarafdorlari orasida, shuningdek, professional shifokorlar orasida juda mashhur. Ziravorni har xil sog'lom iksirlarni tayyorlash uchun uyda osonlikcha ishlatish mumkin. Odamlar ko'pincha murakkab va unchalik katta bo'lmagan kasalliklarni davolash uchun retseptlardan foydalanadilar.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli farmoni Toshkent. 2017.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 noyabrdagi PF- 5229-son "Farmasevtika tarmog'ini boshqarish TIZIMINI tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. Toshkent. 2017.

3. O'zbekiston respublikasi prezidentining "Yovvoyi holda o'suvchi dorivor o'simliklarni muhofaza qilish, madaniy holda yetishtirish, qayta ishlash va mavjud resurslardan oqilona foydalanish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori Toshkent. 2020.

4. Proskoryakov Ye.I. Температурные условия прорастания семян весенних многолетников, L,1958. S. 40.

5.Yuliya Savelyeva. Lecheniye chistotelom//M.:T8 Izdatelskiye texnologii RUGRAM, 2020.-64 s.

6. Nurmatov Sh, Mirzajonov Q. Avliyokulov A. Bezborodov G. Ahmedov J, Teshayev Sh, Niyozaliyev B, Xoliqov B, Xasanov F, Mallaboyev N. Tillabekov B, Ibragimov N. Abdullayev Sh.Shamsiyev A, “Dala tajribalarini o‘tkazish uslublari” O‘zPITI.- Toshkent, 2007.-146 6.]